UČITELSKÉ KOLEGIÁLNÍ SDÍLENÍ – POHLED VEDENÍ ŠKOL

EXPERIENCE EXCHANGE AMONG TEACHERS – PRINCIPALS' PERSPECTIVE

Irena Smetáčková

Klíčová slova: *ředitelé, učitelé, zkušenosti, sdílení, supervize, intervize*
Keywords: *principals, teachers, experience, exchange, supervision, intervision*

Cíle v ČJ

Příspěvek prezentuje výsledky výzkumu, který se týká technik kolegiálního sdílení v učitelských sborech na základních školách (zejména supervize a intervize). Cílem výzkumu bylo zmapovat existenci těchto technik a možnosti jejich zavádění. Příspěvek se zabývá pohledem ředitelů/ředitelek a jejich zástupců/zástupkyň na techniky kolegiálního sdílení. Představuje jejich očekávání, vnímané přínosy a překážky, roli vedení a možná dilemata související s kolegiálním sdílením ve škole. Výsledky mimo jiné srovnávají pohledy těch, kteří ve svých školách techniky používají a kteří nikoliv.

Teoretická východiska v ČJ

Učitelská profesionalita vyžaduje kontinuální profesní rozvoj. Nástroje, které k němu slouží, jsou pestré. Zejména v pomáhajících profesích, mezi které učitelství patří, je významným nástrojem kolegiální sdílení profesních zkušeností. Tím se míní možnost hovořit o svých konkrétních profesních zkušenostech s kolegy a kolegyněmi v učitelském sboru, získat od nich inspiraci pro náhled a řešení sdělovaných událostí, porovnat a normalizovat své pocity, posílit společnou profesní vizi a domluvit se na společném postupu. Tyto účely kolegiálního sdílení jsou podmíněny klimatem bezpečí a důvěry, které panuje jak mezi vyučujícími, tak ve vztahu s vedením školy. Právě ředitelé a ředitelky škol jsou významnými aktéry, kteří mohou povzbudit realizaci technik kolegiálního sdílení, a to ve formátu, který skutečně vede k profesnímu rozvoji (a nikoliv pouze k dohledu). Záleží však na jejich očekáváních vůči kolegiálnímu sdílení a konkrétním technikám a na hodnotově-postojovém kontextu.

Metodologie v ČJ

Výzkum kombinoval případové studie a dotazníkové šetření. Případové studie byly zaměřeny na popis formy, očekávání a dopadů těchto technik, a to z perspektivy vedení škol, vyučujících a supervizorů/intervizorů. V rámci případových studií na 10 základních školách byla data sbírána prostřednictvím rozhovorů (n=30, z toho 10 osob z vedení škol), pozorování setkání (n=10) a učitelského dotazníku (n=213). Současně proběhlo on-line dotazníkové šetření zaměřené na obecné postoje a zkušenosti s technikami kolegiálního sdílení, kterého se zúčastnilo 1077 osob z vedení škol a 1275 vyučujících. Z nich necelá polovina měla s technikami zkušenosti.

Závěry v ČJ

Vedení škol (i vyučující) mají vůči technikám kolegiálního sdílení pozitivní očekávání a jsou dominantně přesvědčeni o jejich přínosu. Formálně řízené techniky mají oproti neformálnímu sdílení následující výhody: pravidelnost, struktura, heterogenní skupina, bezpečí zajišťované profesionálem, kanály pro komunikaci závěrů. Vedení škol vnímá, že pro ochotu vyučujících je klíčové nastavit správně čas setkávání a komunikovat ho jako součást pracovních povinností. Řeší i některá dilemata, která se týkají 1) jejich přítomnosti na setkáních a 2) povinné účasti vyučujících. Obojí má dopady na bezpečí.

Souhrn příspěvku v AJ

Professional development of teachers is a crucial issue of pedagogical psychology. Many studies are devoted to developing and verifying techniques for exchange of professional experience. In general, research results show that the exchange of experiences between teachers brings benefits both for individual development and for cooperation. The research consists of 1) series of case studies of 10 Czech schools and 2) on-line survey (N=2352). Within the case studies, data were collected using: observation of techniques, interview with the head of school, the supervisor and selected teachers who were supervised, and survey of all the teachers from the 10 schools. The results show that an approach of the head of school was identified as the key factor – a positive, sensitive approach helped to convince more teachers to join the supervision, while negative and/or top-down approach tended to make teachers hesitant to join the supervision.

Bibliografie

Stones, E. (2002). *Supervision in teacher education: A counselling and pedagogical approach*. Routledge.

Tyagi, R. S. (2010). School-based instructional supervision and the effective professional development of teachers. *Journal of Comparative and International Education, 40*(1), 111-125.

Owen, S. (2014). Teacher Professional Learning Communities: Going beyond Contrived Collegiality toward Challenging Debate and Collegial Learning and Professional Growth. *Australian Journal of Adult Learning, 54*(2), 54-77.